

Doç. Dr. İpek Fatma ERTAN

İstanbul Medipol Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve Görsel Sanatlar Bölümü

ipek.ertan@medipol.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4917-6675

Arş. Gör. Hüsnâ TOSUN

Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Çizgi Film ve Animasyon Bölümü

husna.tosun@uskudar.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7539-5551

CANLANDIRMA (ANİMASYON) SİNEMASINDA NORMAN MCLAREN

ÖZET

Animasyonun hayat bulmasını sağlayan yegâne şey hayal gücü olduğu söylenebilir. Hayal gücü kullanılarak ortaya çıkan pratikler canlandırma (animasyon) ile somutlaşır. Canlandırma tarihinin öncü isimlerinden biri olarak Norman McLaren'in ifadesiyle canlandırma, hareket eden çizgilerin sanatı değil, çizgilerin hareketi sanatıdır. Bu bağlamda canlandırma, her bir kare arasındaki görüneni gizleme sanatı olarak tanımlanabilir. Kanada sinemasının en önemli referanslarından biri olan ve deneysel *canlandırma* sanatçısı McLaren, iki boyutlu film karesi üzerine uyguladığı hareketli görüntü ile stereografik derinlik sentezi oluşturarak canlandırma sinemasına yeni bir soluk getirmiştir. Deneysel canlandırma çalışmalarının yanı sıra propaganda filmleriyle tanınan McLaren, ses ve görüntü arasındaki senkronizasyonu estetik açıdan ele alarak ve eserlerine uygulayarak en önemli yönü olan yaratıcılığını ön plana çıkardığı gözlemlenmiştir. Nitekim sanat ve tasarım üretimleri iletişim ve etkileşim aracı olarak geçmişten günümüze dek farklı çözümlenme ve üretim tekniklerinden yararlanmaktadır. Üretimde tercih edilen ve ortaya çıkan her farklı tekniğin keşfi, üretimi gerçekleştiren sanatçı ya da tasarımcının yaratma pratikleri ile paralel bir ivme taşımaktadır. McLaren, animasyonu müzikle birleştirmek ve senkronize etmek için bir dizi çığır açan teknik geliştirdiği, görüntü ve sesle yaptığı deneylerle bilinmektedir. Bu noktada Norman McLaren'in çalışmalarında kullandığı tüm pratikler ve özgün hayal gücü ile canlandırma sinemasını farklı bir boyuta taşıdığı ve etkilerinin günümüzde de devam ettiği gözlemlenebilmektedir. McLaren tarafından geliştirilen animasyon tekniklerini kullanarak kendi filmlerini oluşturmalarına olanak tanıyan ve elliden fazla filmine erişim sağlayan "McLaren's

Workshop" adlı bir iTunes uygulaması yayınlaması da günümüze etkilerini gösteren en önemli örneklerden biri olarak söylenebilir. Bu araştırma ile canlandırma sinemasına farklı bir bakış açısı ve yenilik katan Norman McLaren ve canlandırma sinemasına karşı yaklaşımı irdelenecektir. Bu yaklaşımla Norman McLaren sinemasının, canlandırma sineması ile ilişkisinde yeni bir bakış açısı kazandırmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Norman McLaren, Sinema, Çizgi Film, Canlandırma (Animasyon)

NORMAN MCLAREN IN ANIMATION CINEMA

ABSTRACT

It can be said that the only thing that brings animation to life is imagination. Practices that emerge using imagination are embodied by animation. In the words of Norman McLaren, one of the pioneers in the history of animation, animation is not the art of moving lines, but the art of the movement of lines. In this context, animation can be defined as the art of hiding the visible between each frame. McLaren, one of the most important references of Canadian cinema and an experimental animation artist, brought a new breath to the animation cinema by creating a stereographic depth synthesis with the moving image he applied on the two-dimensional film frame. Known for his propaganda films as well as experimental animations, McLaren has been observed to highlight his most important aspect, his creativity, by considering the synchronization between sound and image from an aesthetic point of view and applying it to his works. As a matter of fact, art and design productions benefit from different analysis and production techniques from the past to the present as a means of communication and interaction. The discovery of each preferred and emerging technique in production has a parallel momentum with the creative practices of the artist or designer who carries out the production. McLaren is known for his experiments with image and sound, as he developed a series of groundbreaking techniques for combining and synchronizing animation with music. At this point, it can be observed that Norman McLaren has carried the animated cinema to a different dimension with all the practices and original imagination he used in his works, and its effects continue today. The release of an iTunes application called "McLaren's Workshop", which allows them to create their own movies using the animation techniques used by McLaren and provides access to more than fifty movies, can be cited as one of the most important examples showing its effects today. With this research, Norman McLaren, who adds a different perspective and innovation to animation, and his approach to animation will be examined. With this approach, it is aimed to give a new perspective on the relationship between Norman McLaren cinema and animation cinema.

Keywords: Norman McLaren, Cinema, Cartoon, Animation

GİRİŞ

Canlandırma (animasyon) sineması, sinema dünyasının önemli bir türüdür ve farklı sanatsal ifade biçimleri için güçlü bir araç olarak kabul edilir. Bu türün en önde gelen isimlerinden biri, Kanadalı animasyon sanatçısı Norman McLaren'dir. McLaren, canlandırma sinemasında sıra dışı teknikler ve anlatı yaklaşımları kullanarak, animasyonun sınırlarını genişletmiş ve bu alandaki birçok yeni yöntemin temellerini atmıştır. Animasyon sanatının uygulayıcısı ve teorisyeni olarak modernist örnek bir sanatçı olarak gösterilen McLaren'in filmleri, kareler arasına müdahale etme anlamında beklenmeyen biçimlerde, kamera ile projektör arasındaki geçiş sağlayan film şeridini sanatsal yaşamın birincil nesnesi olarak düşünülebilir (López, 1941). 20. yüzyıldaki film, animasyon, müzik ve sanat alanındaki deneysellik çeşitli sanat formları arasındaki ara ve orta-ötesi üretimlerle ortaya çıkmıştır. Hem

yaratıcılar hem de izleyiciler için özellikle çekici olan şey, uzun bir görsel-işitsel deney geçmişiyse desteklenen bir füzyon olan müzik ve görüntünün birleşimi olmuştur (Rogers, 2014). Nicholas Cook'un açıkladığı gibi, müzik hemen hemen her şeyle çağrışımlar kurabilmektedir (Cook, 2001). Müzik ile görüntü bir çağrışım oluşturduğunda, anlamı genişletebilir, dönüştürebilir veya ona karşı çalışabilir ve böylece filmin akışında önemli bir duygu durum elde edilebilir. Bu nedenle filmde ses ve görüntüyü olabildiğince senkronize etme veya sentezleme yeteneği önem teşkil etmiş; teknolojik açıdan bakıldığında ise her geçen gün daha kolay üretilebilir hale gelmiştir. McLaren filmlerinde içeriği ve izleyiciye yansıtmak istediği mesajı kendi üslubuyla dönüştürerek canlandırmanın gücüne teslim etmiştir. Özellikle soyut çalışmalarında gözlemlenen form akışı, dönüşüm yoluyla ritmik hafıza duygusu yaratır.

McLaren'in sinestetik (birlikte algılama) hayal gücü ile yarattığı müzik, zihninde bir görüntü ve renk akışı oluştururken; geometrik düz çizgiler hareket hızlarını ve görelî mesafelerini değiştirerek doğrusal yörüngelerde hareket ederler (Schaffer, 2005). McLaren'in çalışmalarının birçoğu figürasyon ve soyutlama arasındaki sınırları, iki hareket modu arasındaki eşliği test ederek incelemektedir. Modernist soyutlama temasındaki filmler geometrik hareketlerin yarattığı ritimden yararlanarak özgün animasyonlar oluşturur. Formlara hayat veren animasyon sanatçısının, müziğin mantığından esinlenerek oluşturduğu eserleri mürekkebin desen ve renk değişimleri ile yeni bir biçim ve sentez yarattığı görülür. Filmin olanaklarını deneyen bir kişi olarak McLaren, kariyerinin sürekli değişen ancak tutarlı yörüngesinde, eserlerinin yaratım sürecini ve görüntünün zamansal yapısını değiştirir. Birçok filmi içerisinde *Chants populaires (1944-46)*, *Begone Dull Care (1949)*, *Neighbours (1952)*, *BlinJæty Blank (1955)*, *Il etait une chaise (Choiry Tale) (1956)*, *Le merle (1958)*, *Pas de deux (1967)* ve *Narcissus (1983)* öne çıkanlar arasında görülür. Oscar ödülüne layık görülen ve şiddet kullanmanın yararsızlığı üzerine politik bir masal olarak ifade edilen *Neighbours*, pixilation (piksilyasyon) olarak adlandırılan bir teknik ile hazırlanmış ve tüm dünyada milyonlarca insanı uygulandırmıştır (Möller, 1987).

Canlandırma Sinemasında McLaren Perspektifi

Kanadalı bir animasyon sanatçısı, yönetmen ve yapımcı olan Norman McLaren, canlandırma sinemasına özgün bir perspektif getirmiş ve bu alanda çığır açan çalışmalar yapmıştır. McLaren'in perspektifi, animasyonun sadece hikâyeye anlatma aracı olmadığını vurgularken eserlerinde renkler, şekiller ve müzik, anlatının bir parçasıdır. Derin sembolik ve duygusal katmanlar içerir. Bu, izleyicilerin görsel ve işitsel bir deneyim aracılığıyla farklı anlamlar keşfetmelerini sağlar. McLaren, canlandırma sanatının sadece eğlence değil, aynı zamanda düşünsel bir deneyim aracı olabileceğine inanır. 1932 yılında İskoçya'nın meşhur Glasgow Sanat Akademisinde set tasarımı eğitimi almıştır (Magee & Waters, 2011). McLaren, canlandırma sinemasına yenilikçi bir perspektif olarak kamera kullanmadan analog filmler üzerine arzu ettiği etkiyi yaratması adına boyama ve kazıma yaparak deneysel projeler üretmiştir. Alışlagelmişin dışındaki çalışmalarıyla kısa zaman içinde dikkat çekmeyi başarmıştır. Belgesel yapımcısı ve Birleşik Krallık Genel Postane (GPO) Başkanı olan John Grierson, McLaren'a eğitimini bitirdikten hemen sonra pozisyon teklif etmiştir (Jordan, 1953). GPO için üç yıl kadar çalışan McLaren, *Book Bargain (1937)*, *Mony a Pickle and Love on the Wing (1938)* ve *News for the Navy (1938)* gibi filmlerin yapımında profesyonel olarak

merkezinde önemli bir rol almıştır. GPO’da kazandığı deneyim ve beceri McLaren’in benzersiz üslubunu yaratmasına olanak sağlamıştır.

Görsel 1. Norman McLaren

McLaren, Solomon Guggenheim Vakfı’ndan aldığı hibe ile ikinci dünya savaşı esnasında New York’ta analog film üzerine çizdiği *Dots, Loops, Stars and Stripes* ve *Boogie-Doodle* (1940) gibi animasyon filmleri üretmiştir. 1941’de Kanada’da animasyon stüdyosu kurmak ve animasyon sanatçısı yetiştirmek üzere, Grierson’ın davetiyle Ulusal Film Kurulunda çalışmalarını sürdürmüştür; birçok animasyon film yapımının yanı sıra haritalar üzerine çalışmıştır. Giderek artan animasyon talepleri neticesinde, gelecekteki ortağı Evelyn Lambart dahil olmak üzere sanat öğrencilerinin oluşturduğu bir ekip ile 1943’te Studio A’yı kurmuştur (Robinson, 1999).

NFB’de çalıştığı dönemde McLaren, Akademi ödülü olmak üzere küresel çapta birçok ödül kazandığı *Neighbours’ı* (1952) yaratmıştır. Canlandırma sinemasına olan katkılarının yanı sıra, 1950 ve 1960’lı yıllar arasında UNESCO ile birlikte Çin ve Hindistan’da animasyon üzerine düzenlediği programlarla eğitimler vermiştir. 1970’li yıllarda beş kısımdan oluşturduğu *Animated Motion* kısa filmleri ise animasyon üzerine başlıca eğitim örneği olarak sayılabilir. En çok animasyon filmleri, analog filmler ve piksellerle geliştirdiği animasyon tekniğiyle canlandırma (animasyon) sinemasına kazandırdıklarıyla tanınan McLaren, 1987 yılında vefat ederken film ve animasyon dünyasına kalıcı mirasını bırakmıştır. 1989 yılında Kanada Film Kurulu, Building’deki CFB Merkez Binasını McLaren’in ismini vererek onurlandırmıştır.

Stereografik Derinliğin Yarattığı Estetik

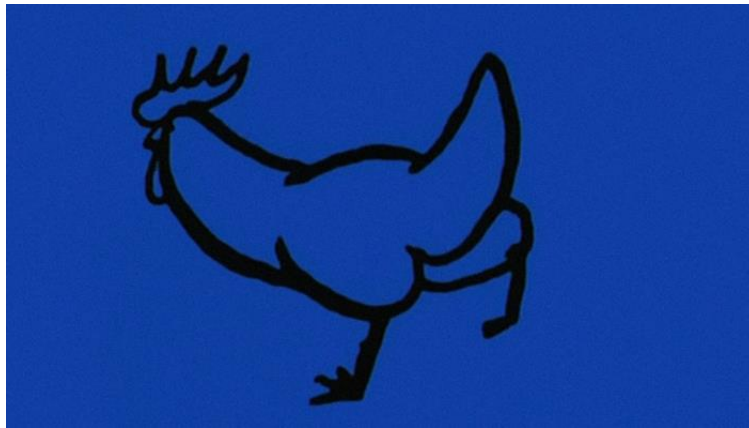
Norman McLaren’a göre yaratıcı animasyonun temeli, hareketin nasıl olduğu değil, hareketin ne olduğu önemlidir. Nitekim animasyonun şahsi, deneysel ve teknik olarak çeşitliliği olması gerektiğini savunmaktadır (Zone, 2013). McLaren’ın eserleri özellikle görüntü ve ses ilişkisinin çeşitliliği konusunda animasyon tarihinin en önemli referanslarını oluşturmaktadır (McSorley, 2001). Çalışmalarında stereografik derinliği yaratıcı bir şekilde kullanmıştır. Özellikle "Stereoscopic Films" (Stereoskopik Filmler) olarak da bilinen bazı eserlerinde bu teknikleri kullanmıştır. Bu eserlerinden biri olan *Around is Around* (1951) kısa filmde McLaren, stereografik 3D etkisi yaratmak için görsel ve işitsel deneyimi kullanır. İzleyici, birçok farklı nesnenin ve şeklin derinliğini algılayabilmektedir. McLaren, filmdeki çeşitli

desenleri ve hareketleri kullanarak, izleyicinin stereografik derinliği daha iyi hissetmesini sağlamaya çalışmıştır. Bir diğer eseri olan *Now is the Time* (1951) da ise özellikle dans sahnelerinde stereografik derinliği vurgulayarak dansçıların ve objelerin farklı düzlemlerde hareket etmesi, izleyicilere derin bir uzay izlenimi sunmayı amaçlamıştır. *Twirligig* (1952) kısa filminde ise dönme hareketleri ve renklerin kullanımıyla stereografik derinliği kullanarak görsel olarak filmi zenginleştirmeye çalışmıştır.

Görsel 2. Now is the Time, Norman McLaren, 1951

Canlandırma tekniğine öncülük eden McLaren, film emülsiyonunu aşındırma yöntemini kullanarak benzeri olmayan eserler ortaya koymuştur. Sanat okulundayken, renkli ışık desenlerinin hareketlerinden oluşan sanat formu *Colour Music* ile ilgilenmiştir (McDonnell, 2002). O yıllarda sanat okulundan arkadaşı Stewart McAllister ile 35 mm film üzerine doğrudan boyama yaparak soyutlamaları ile müzik denemeleri yapmıştır (Crittenden, 1984). McLaren'ın ifadesine göre bu deneme sonuçlarının ilkel olduğu yönündedir. Ancak daha sonra canlandırma tekniğine farklı boyutlar kazandırdığı, doğrudan film üzerine çizerek ürettiği projelerini oluşturmasına zemin hazırlamıştır.

Görsel 3. Hen Hop, Norman McLaren, 1942

McLaren ile özdeşleşmiş tavuk ve kuşlar, hayranlık beslemiş olduğu Fransız pandomim sanatı etkileri görülmektedir. 1942 yapımı eski bir şarkı ile dans eden karatavuk hakkındaki

Hen Hop'da olduğu gibi birbiri ile bağlantısı olmayan vücut parçalarının animasyonu diyalogsuz olarak tasvir edilmiştir. 'Tavuğun Ruhu' tabiriyle ifade ettiği filmi *Hen Hop* için McLaren tavuk kümesinde günler süren gözlemler yapmıştır (Jordan, 1953). Bir tavuğun dansını soyutlayarak, stilize bir üslup ile aktaran McLaren'ın diğer birçok çalışması gibi *Hen Hop* da film stoğunun çizilmesi ile canlandırılmıştır. Picasso'nun filmi izlemesi üzerine 'nihayet yeni bir şey' şeklinde ifade ettiği söylenmektedir.

Görsel 4. *Là-haut sur ces montagnes*, 1946

McLaren'in "karışım zinciri" tekniğine öncülük eden, *Là-haut sur ces montagnes* siyah veya beyaz tebeşir izlerinin eklenip çıkarılması veya bulanıklaştırılması yoluyla oluşturulmuş binlerce ince modülasyon ile harmanlanmaktadır (Schaffer, 2005). McLaren ışık ve gölge oyununu çağrıştıran atmosferde dağın kıvrımları ve bir takımyıldızının soyut formunu bir kadının vücudu olarak imgelemektedir.

Norman McLaren'in Animasyonu ve Görsel Müzik

Müzik, Norman McLaren filmlerinin temel unsurudur. Filmleri büyük oranda diyalogsuzdur. Müziği kullanma biçimi görsellere eşlik amacından çok, görsellerin temelini oluşturmak içindir. Filmlerinde hedeflediği, izlendiğinde zihinde yaratacağı soyutlamaları görünür kılmak ve görselin temsili niteliğindedir. Ses unsurunun bulunmadığı filmleri dahi izleyicinin zihninde müziği canlandırır (Bräuer, 1995). McLaren'a göre soyut bir filmde en iyi form, müziğe en yakın olandır. Görsel ile özdeşlik olmalıdır. Neyin hareket ettiği değil, ne şekilde hareket ettiği daha önemlidir. McLaren, müziğinin yanı sıra film stoğu üzerine yapmış olduğu boyamalar neticesinde geliştirdiği yöntem ile "animasyonlu" adını verdiği teknik ile ses konusunda öncü olmuştur (Rogers, 2014).

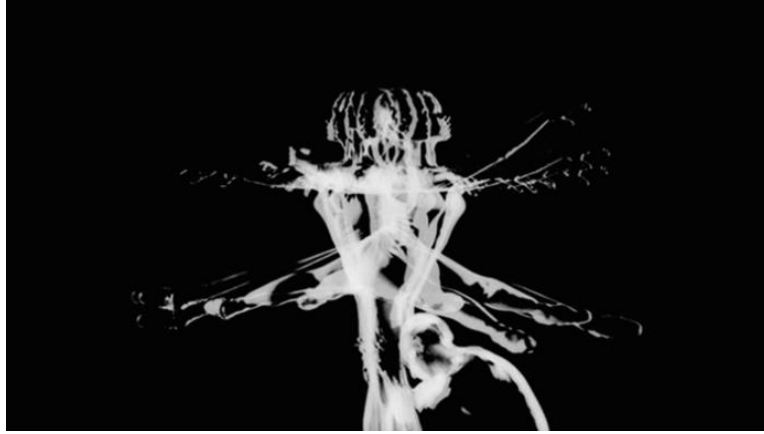
Müzikal Performans Olarak 'Pas De Deux Adagio'

Pas de deux, Norman McLaren'ın Kanada Ulusal Film Kurulu tarafından üretilen kısa dans filmidir. 1968 yapımı film, yüksek kontrastlı tekrarlanan fotoğraf stoğunda çekilmiş ve optik baskı bileşeninden oluşturularak stroboskopik bir görüntü elde edilmiştir. Diğer taraftan, bu güne kadar ki en büyük bale filmlerinden biri olarak gösterilmiştir. McLaren, *Pas de deux*'u

yapmak üzere erkek dansçı Vincent Warren ile görüşmeden önce kadın dansçı Margaret Mercier’in resimleri ile çalışmıştır. McLaren’ı farklı kılan unsurlardan biri de filmlerinde kullandığı kontür ve dans eden çizgileridir.

Ses ve Görsel İşıtsellik

Sanatçının filmleri ile ilişkisi, bir ressamın tuvali ile olan ilişkisi ile benzerlik gösterir. Çizgi salt bir kontür olmaktan çıkarak sınırlarını aşar. Figürü meydana getiren katı kontürden daha akışkan bir çizgiye dönüşür. *Pas de deux*’u etkileyici kılan koreografinin dinamik çizgilere bedensel performansın çizgisel hareketlere dönüşmesidir (McLaren, 1968). McLaren’ın oluşturduğu stroboskopik dansı, çizgileri özgürleştirerek müziksel bir ritim oluşturmuştur. Nitekim, çizgi McLaren ile özdeşleşmiştir. Çizgiye dair birçok inceleme yapan McLaren, *Lines Vertical* (1960), *Lines Horizontal* (1962) ve *Mosaic* (1965) filmleri de bu incelemelerin sonucunda meydana gelmiştir.

Görsel 5. Pas de deux, Norman McLaren, 1968

Çizilen ses tekniğini geliştiren McLaren, ses unsurunu zaman ile ifade ederek, ses ve filmin bütünleşmiş doğasına yenilikçi bir bakış katmıştır. McLaren bu anlamda, müzikal performansın elektronik ses tekniğine seçenek oluşturmuş (Bräuer, 1995); animasyonun yaratıcı doğasını geliştirerek yenilikçi teknikler geliştirmiştir. Film, 1969 BAFTA en iyi Animasyon Film Ödülü olmak üzere 17 ödül almıştır (Smith, 2014). *Pas de deux*’da Duchamp’ın Fütürizmini, Harold Edgerton’ın stroboskopik fotoğrafçılığını, Muybridge ve Marey’in zaman ve hareket çalışmalarını kapsayan biçimde modernist hareketi yeniden oluşturma geleneğini yineleyen ve olağan animasyon yöntemlerinin tersine çevrilmesini sağlar. Film, her karede aynı anda birkaç hareket aşamasının optik yazıcıya dönüşen canlı bale görüntüsü oluşturmaktadır. Böylece dans, sürekli olarak açılan bir hareket çiçeği olarak tanımlanmaktadır (Bethônico, & Chaves, 2015).

Bir Pixillation Örneği Olarak Neighbours (1952)

Pixilation terimi, Norman McLaren ile *Komşular*’dan (*Neighbours*) önce *Two Bagatelles*’de Grant Munto tarafından yaratılmıştır. 1952 yapımı savaş karşıtı olan *Neighbours* (*Komşular*), birçok film tarihçisi tarafından canlandırma (animasyon) filmi olarak tanımlanmış olsa da büyük oranda stop-motion ve pixilation tekniğinin bir kombinasyonu kullanılarak

üretilmiştir. Canlı aktörleri stop-motion nesnesi olarak kullanarak pixilation tekniğini kullanmıştır. Film, bu teknik ile McLaren'a Oscar'ı kazandırmıştır (Jordan, 1953).

Görsel 6. Neighbours, Norman McLaren, 1952

Komşular Filminin Ortaya Çıkışı

Norman McLaren 1949 yılında UNESCO'ya ait olan *Sağlıklı Köy Projesi* üzerine çalışmak için Çin'de bulunmuştur. Çin'deki yerel sanatçılara halkı eğitmeleri için eğitim vermiştir (Christophini, 2020). O yıllarda Çin'de süren iç savaşının bitişine de tanıklık etmiştir. *Creative Process: Norman McLaren* belgeselinde yer alan röportajında, yerel halk ile birlikte rejimi bizzat yaşadığını ve halk ile kendini özdeşleştirdiğini belirtmiştir. Çin'den döndüğü esnada Kore savaşının patlak vermesiyle savaştan duyduğu gerilim hissi ile McLaren *Komşular* filmini üretmiştir (Levin, 2003). *Komşular* (1952), iki adamın topraktan fıskıran bir çiçeğe sahip olma hakkı için savaşa girdiği bir stop-motion animasyon tekniğinin bir parçasıdır. Bu Oscar ödüllü savaş karşıtı benzetme, McLaren'in filmlerinin hem en iyisi hem de en kötüsü olarak tanımlanmıştır.

Görsel 7. Neighbours Yayın poster, Norman McLaren, 1952

Görsel-İşitsel Mirasın Başyapıtı, Neighbours (Komşular)

Norman McLaren'in 1952 yapımı kısa *Komşular* filmi Kanada Ulusal Film Kurulu için yapılmış, piksilasyonun etkisiyle temel olarak canlı aktörlerin yer aldığı stop-motion animasyon ile oluşturulmuştur. Filmin genel yapısı karikatürize unsurlarla çevrelenmiş ve arka plandaki maket evlerin tiyatro sahnesinde oyun sergilenmesi gibi belirgin bir biçimde ifade edilmiştir (Martin, 1983). Görsel ve sesin bütünleşmenin yanı sıra, McLaren, filmin bazı kısımlarını çizerek, projektörün ses olarak algıladığı çeşitli çizgi ve lekeler vasıtasıyla oluşturmuş olduğu deformasyon ile filmin müziğini oluşturarak bu anlamda farkını ortaya koymuştur. Filmin işitsel kısmında ses unsuru olarak McLaren, filmler üzerine yaptığı çizimler ile keşfettiği alışagelmeyen elektronik müziği kullanmıştır. McLaren'ın bakış açısını aktardığı savaş karşıtı film, savaş sırasında hayatını yitiren kadın ve çocuklara ithaf edilmiştir. Erkeklerin birbirlerinin eşlerini ve çocuklarını öldürecek kadar öfkeli olmaları filmin en dramatik noktası iken tartışmalara sebep olmuştur (Auzenne, 1977). Birçok Avrupa ülkesi, filmin şiddet sahnesi ile birlikte gösterimin yapılmasını reddetmiştir. Nihayetinde film, Akademi Ödülü'nü kazandığı versiyonu ile sonuçlandırılmıştır.

McLaren, bir gazetede "Barış yoksa savaş kesindir" diğeri ise "Savaş yoksa barış kesindir" yazıları ile savaşın yarattığı çelişkileri aktarmak istemiştir. Benzer şekilde çiçeğin dâhil olduğu sahnede her iki taraf çitler ile sınırlarını belirlemektedir. Kavga esnasında uğruna savaş verdikleri şeyi dahi yok etmek pahasına savaş veren insanların bu noktada mülkiyet tanımındaki çelişkileri vurgulamaktadır. Filmin doruk noktasında ise şiddet arttıkça erkeklerin yüzlerindeki öfke ile paralel olarak makyaj katmanı da artmaktadır. Film, ciddi mesajlarına rağmen izleyiciye eğlenceyi de sunmaktadır (Morris, 2004). Minimal bir hikâye olmasına karşın sekiz dakika uzunluğundaki film, uygulama olarak oldukça kompleks bir yapıdadır (Mollaghan, 2011). *Neighbours* geleneksel animasyon örneği niteliği taşımasa da yenilikçi bir tavırla üretilmiş animasyon özelliğini yansıtmaktadır. Karikatürize üslubuna rağmen film, erkekler arasındaki savaşı ve sonuçlarını aktarırken şiddeti sarsıcı biçimde aktarmaktadır. Aynı zamanda mutlak çelişkinin altını çizmektedir. Savaş üzerine basit biçimde ifade edilmiş olsa da aktarmış olduğu ileti evrensel nitelik taşımaktadır. Film, 25. Akademi Ödülleri'nde ve En İyi Belgesel olmak üzere iki kez aday gösterilmiştir. Kanada Film ödülünü ve Oscar'ı kazanmıştır (Rogers, 2014). 2009'da UNESCO'nun Dünya Hafızası Programı'na eklenmiş ve evrensel çapta en önemli belgesel mirası koleksiyonunda listelenmiştir.

SONUÇ

1914 yılında İskoçya'da doğan Norman McLaren, Kanada'ya yerleştikten sonra, Kanada Ulusal Film Kurumu (NFB) için çalışmaya başlamıştır. Kariyeri boyunca çeşitli animasyon teknikleri ve film yapımı yöntemleri üzerinde çalışmıştır. En bilinen eserleri arasında *Neighbours* (1952) ve *Begone Dull Care* (1949) gibi filmler bulunmaktadır. McLaren, animasyonun birçok farklı türünü denemiştir. Bu deneysellik ve çeşitlilik, onun canlandırma sinemasına olan yaklaşımının esnekliğini gösterir. Canlandırma sinemasında ve film yapımında yenilikçi ve özgün eserler bırakan Norman McLaren, film stoğu üzerine çizdiği animasyon

filmleri, benzer şekilde film üzerinde yaptığı çizimlerle oluşturduğu sentetik görsel müzik ve pixilation (canlı insan ile yapılan stop-motion tekniği) gibi birçok konuda öncü olarak kabul edilmiştir. McLaren'ın 42 yıl boyunca çalıştığı NFB, Glasgow Sanat Okulu, GPO'nun ilk filmleri ve tüm eserlerini 7 DVD set halinde derlemiştir. 15 kısa analitik belgesel, teknik notlar, röportaj ve resimli kitapların oluşturduğu tematik olarak toplanmış ve sanatçı hakkında belgesel niteliğindedir.

Norman McLaren, canlandırma sinemasında geleneksel anlatı yapısından sık sık saparak, deneysel bir yaklaşım benimsemiştir. Özellikle *Begone Dull Care* gibi eserlerinde görsel ve işitsel deneyimi öne çıkararak izleyicinin duygusal bir deneyim yaşamasını hedeflemiştir. Bu filmde, resimlerin ve müziğin ritmi arasındaki ilişki izleyiciyi deneysel bir anlatı içine çeker ve geleneksel anlatı kalıplarını reddeder. McLaren, canlandırma teknikleri konusunda da yenilikçi bir yaklaşım sergilemiştir. Özellikle *Neighbours* gibi filmlerde, stop-motion ve pixilation gibi teknikleri kullanarak, canlandırma sinemasının sınırlarını zorlamıştır. Bu teknikler, karakterlerin ve nesnelerin olağanüstü bir şekilde hareket etmesine olanak tanımış ve izleyiciye sıra dışı bir deneyim sunmuştur. McLaren'in eserlerinde görsel ve işitsel ifade, anlamın önemli bir parçasıdır. Renklerin, şekillerin ve müziğin bir araya geldiği bu eserler, izleyiciye derin duygusal ve sembolik katmanlar sunar. Bu, McLaren'in canlandırma sinemasını sadece eğlence aracı olarak değil, aynı zamanda düşünsel bir deneyim olarak gördüğünün bir göstergesidir. Canlandırma sinemasında anlatıyı sıra dışı bir şekilde ele alarak, bu sanat formunun sınırlarını genişletmiş ve yeni yaratıcı olanaklar sunmuştur. Deneysel yaklaşımı ve teknik yenilikçiliği, canlandırma sinemasının evrimsel bir şekilde gelişmesine katkıda bulunmuştur. McLaren'in eserleri, sanatın sadece hikayeler anlatmakla sınırlı olmadığını gösterir ve izleyiciyi görsel ve işitsel bir deneyime davet eder. Norman McLaren'ın canlandırma sinemasındaki perspektifi, bu sanat formunun evrimine önemli katkılarda bulunmuştur. Onun özgün bakış açısı ve teknik yenilikçiliği, canlandırma sanatının daha derin ve çeşitli hale gelmesine olanak tanır. Ayrıca eserleri, canlandırma sinemasının sadece çocuklar için değil, aynı zamanda yetişkinler için de bir sanat formu olarak kabul edilmesine yol açmıştır. McLaren'in canlandırma sinemasındaki etkisi, günümüzde hala hissedilmektedir ve animasyon sanatının geleceği için ilham kaynağı olmaya devam etmektedir. Onun eserleri, canlandırma sinemasının sadece çocuklar için değil, aynı zamanda yetişkinler için de bir sanat formu olarak kabul edilmesine katkıda bulunmuştur. McLaren'in bakış açısı, canlandırma sinemasının anlatı potansiyelini daha derinlemesine ele alınmasına ve anlaşılmasına yardımcı olurken, canlandırma sanatının sınırlarının sorgulanmasına da yol açmaktadır.

KAYNAKÇA

Amidi, A. (2013). "NFB's Free McLaren's Workshop iPad App is a Must-Download". Cartoon Brew. Retrieve.

Auzenne, V. R. (1977). Norman McLaren: The National Film Board Years, 1947-1967 (Doctoral dissertation, California State University, Los Angeles).

Beckerman, H. (2004). Animation: The Whole Story. Allworth Press.

Bethônico, J. M., & Chaves, L. F. (2015). Procedures of Audiovisual Relations in The Work of Norman McLaren. In *Proceedings of Understanding Visual Music Symposium*. Brasília: Universidade de Brasília (pp. 29-42).

Bräuer, S. (1995). Electronic Imagery in Experimental Film: The Affordances of the Oscilloscope. *Material Image*, 75.

Christophini, M. (2020). Book review: Norman McLaren: Between the Frames.

Cook, N. (2001). Theorizing Musical Meaning. *Music Theory Spectrum*, 23(2): 170-195.

Crittenden, R. (1984). *Portrait of an Invisible Man: The Working Life of Stewart McAllister* by Dai Vaughan.

Dobson, N. (2018). *Norman McLaren: Between the Frames*. Bloomsbury Publishing USA.

Faber, L., & Walters, H. (2003). *Animation Unlimited: Innovative Short Films Since 1940*. Laurence King Publishing.

Jordan, W. E. (1953). Norman McLaren: His Career And Techniques. *The Quarterly of Film Radio and Television*, 8(1): 1-14.

Levin, T. Y. (2003). 'Tones From Out Of Nowhere': Rudolph Pfenninger and the Archaeology of Synthetic Sound. *Grey Room*, 12(12): 32-79.

López, E. M. (1941). McLaren's Closet: Expressing and Hiding Homosexual Desire in Norman McLaren's Filmography Through The Reinvention of The Body and Space.

Magee, K., & Waters, S. (2011). Archives, artists and designers. *Journal of the Society of Archivists*, 32(2): 273-285.

Martin, G. (1983). *Features/Norman McLaren: Reflections on a life*. Cinema Canada.

McDonnell, M. (2002). *Early Colour Organs*. Pridobljeno, 7, 2009.

McLaren, N. (1968). *Pas de deux* (pp. 76-85). Ottawa, ON: National Film Board of Canada.

McSorley, T. (2001). *Short Takes-Moving Pictures*. *Take One: Film & Television in Canada*, 10 (30).

McWilliams, D. (1990). *Creative Process: Norman McLaren*.

Mollaghan, A. (2011). "An Experiment in Pure Design:" The Minimalist Aesthetic in the Line Films of Norman McLaren. *Animation Studies Journal*, 6, 26-33

Morris, P. (2004). *Take One Presents-AV Preservation Trust's Masterworks of Canadian Cinema-Neighbours*. *Take One: Film & Television in Canada*, 13 (46).

Möller, H. (1987). In Memoriam-Norman McLaren. *McGill Journal of Education/Revue des sciences de l'éducation de McGill*, 22 (003).

Robinson, C. (1999). *Rene Jodoin: Philosopher Fonctionnaire*. *Take One: Film & Television in Canada*, 8(24).

Rogers, H. (2014). The Musical Script: Norman McLaren, Animated Sound, and Audiovisuality. *Animation Journal*, 22, p. 68-84.

Schaffer, B. (2005). "The Riddle of the Chicken: The Work of Norman McLaren". *Senses of Cinema* (35). Retrieved 2011. online at http://www.sensesofcinema.com/2005/cteq/norman_mclaren/

Smith, S. (2014). *Norman McLaren: The Student Films (1933-36)*.

Zone, R. (2013). *Avant 3D: Notes on Experimental Stereoscopic Cinema and Painting*. *Public*, 24(47): 72-82.